

взаємозв'язку з іншим загально визнаним принципом міжнародного і конституційного права, що, природно, унеможливило їх колишню необмеженість. Використання нових методик і побудова нових моделей майбутнього повинна допомогти нам не тільки заглянути в майбутнє, а й розробити реальну програму дій на завтра.

Література:

1. Аннан К. Ключ к искоренению всемирной бедности. *Независимая газета*. 2000. № 241. С. 2-7.
2. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти. Ф.М. Рудич, Р.В. Балабан, О.П. Дергасов та ін. К.: МАУП, 2002. 488с.
3. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и переустройство мирового порядка. *Pro et Contra*. 1997. №2. С. 131-158.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/06>

ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Вудвуд К. С.

*здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 081– Право*

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

*Науковий керівник: **Жаровська Г. П.***

докторка юридичних наук, доцентка,

завідувачка кафедри кримінального права і криміналістики

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

В умовах сучасних викликів демократичним та правовим цінностям закономірною видається оптимізація державно-правового механізму забезпечення законності та правопорядку, що характеризується, серед іншого, реформуванням системи судових та правоохоронних органів, зокрема органів прокуратури України. Новітні тенденції розвитку інституту прокуратури ґрунтуються на модифікації діяльності

прокуратури України, в основі якої – зміни її функціональної спрямованості.

З огляду на генезис правового регулювання функцій прокуратури, законодавча новелізація останніх відбувалася з прийняттям Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII, Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII, Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19 вересня 2019 р. № 113–IX, передумовою ухвалення яких став процес євроінтеграції України, правовий аспект якого втілюється у гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу. Так, на відповідність європейським стандартам прокурорської діяльності та на дотримання в частині трансформації ролі та функцій інституту прокуратури положень правових актів Парламентської Асамблеї Ради Європи, висновків Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія), модернізація функцій прокуратури України передбачила визначення за прокуратурою місця в системі судової влади; скасування прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів; зміни представницької функції; припинення здійснення функції досудового розслідування.

Відповідно до доповненої на основі Закону України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» ст. 131-1 Конституції України, прокуратура здійснює: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Крім того, керуючись пунктом 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, прокуратура України продовжує виконувати функцію нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, до набрання чинності законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій. [1] Водночас, функціональну модель діяльності прокуратури України визначає і галузеве законодавство, зокрема Кримінальний процесуальний кодекс України та Закон України «Про прокуратуру».

Цілком очевидно, що «урядом та парламентом України зроблені вагомі кроки у напрямку реформування органів прокуратури та, зокрема,

чіткого визначення їх функцій, як це повинно бути у демократичній, правовій державі, в якій панує верховенство права», [2, с. 174] натомість не виключеними залишаються проблеми фрагментарності змін та «розпливчастості» змісту функцій прокуратури, що в існуючих при цьому умовах правової неузгодженості породжують доктринальні протиріччя і труднощі праворозуміння, а також проблему реалізації норм права.

Виразною особливістю функціонального призначення прокуратури є встановлення однією з її функцій підтримання публічного обвинувачення в суді, проблематика якої характеризується термінологічними змінами категорії «державне обвинувачення» на «публічне обвинувачення» в межах нормативного регулювання діяльності прокуратури. При цьому, подібна формальна невідповідність між чинними нормативно-правовими актами, що є наслідком невнесення відповідних змін до кримінального процесуального законодавства на основі конституційних новел, обумовлює проблему неоднакового тлумачення понять, створює неоднорідну практику застосування нормативних положень, викликає суперечливі судження з приводу правового статусу прокурорів. Водночас, не викликає сумнівів доречність поняття «публічне обвинувачення» як такого, що відтворює правову природу, сутність, завдання інституту прокуратури. Аналізуючи напрацювання вченого В. О. Гринюка, Лисаченко Є. І. зазначає, що «відстоювання інтересів суспільства, які постраждали при вчиненні кримінального правопорушення (що прямо відображено у ст. 2 КПК України, де як завдання кримінального провадження визначений захист не тільки держави, а найперше – особи та суспільства від кримінальних правопорушень), і є сутністю діяльності з підтримання обвинувачення, що у цьому аспекті логічно визначається обвинуваченням публічним та закріплено як таке у Конституції України» [3, с. 56, 57].

Неоднозначно розглядається і конституційне визначення функції організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляду за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку, реалізація якої ускладнена недосконалістю формулювання функції прокуратури, закріпленої у п. 2 ст. 131-1 Конституції України, невідповідністю чинним галузевим нормативно-правовим актам, її комплексним характером, на чому справедливо наголошується у ґрунтовному дослідженні вченого Лапкіна А. В., [4] а також особливостями взаємодії прокурорів з органами досудового розслідування, слідчим суддею в межах здійснення наведеної функції. Ба більше, беручи до уваги положення кримінального процесуального законодавства України, а саме ст. 36 КПК України, доцільним видається твердження Торяника О. Ю. про «викладення в якості повноважень на

реалізацію функції процесуального керівництва досудовим розслідуванням самостійної функції прокурора – підтримання державного обвинувачення в суді» [5, с. 100], що є, на нашу думку, теоретично й практично необґрунтованим.

Щодо пов'язаних з представницькою функцією прокуратури питань, конституційна деформація змісту функції представництва інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом, не виключила законодавчі недоліки, поглибила непорозуміння у правозастосуванні. Як зазначає Стефанчук М. М., серед дефектів законодавчої регламентації представницької функції прокуратури: «декларативний характер повноважень прокурора, якими він наділений у процесі реалізації представницької функції, особливо при досудовій формі її реалізації; наявність оцінних понять; невідповідність між мовною конструкцією та змістовим наповненням; наявність колізій у нормативному регулюванні представницької функції прокуратури; відсутність законодавчого концептуального бачення повноважень прокуратури поза межами сфери кримінальної юстиції» [6].

Сьогодні під час дії введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022 від 24.02.2022 р., що затверджений Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022 від 24.02.2022 р., воєнного стану в Україні особливості правового регулювання функцій прокуратури набувають нового значення. Проблеми реалізації органами прокуратури покладених на них функцій видаються масштабованими в період особливого правового режиму воєнного стану, перешкоджаючи ефективній діяльності прокурорів.

За нинішніх обставин уваги заслуговує зареєстрований у Верховній Раді України Проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вирішення деяких проблемних питань у діяльності органів прокуратури України» № 7659 від 11.08.2022 р., згідно з Пояснювальною запискою до якого основною його метою є удосконалення положень чинного законодавства для приведення у відповідність до положень ст. 131-1 Конституції України термінології, функцій прокуратури та повноважень прокурора, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України, Законами України «Про прокуратуру» та «Про Національну поліцію»; удосконалення положень статті 23 Закону України «Про прокуратуру» про реалізацію представницької функції прокуратури у частині врегулювання збору прокурором інформації та матеріалів, які можуть свідчити про наявність підстав для представництва інтересів держави в суді, та наявності підстав для представництва; удосконалення положень про реалізацію функції нагляду за додержанням законів органами, що провадять

оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство [7]. Важливо відзначити необхідність та доречність кроків законодавця у напрямку вдосконалення функціональної складової діяльності прокуратури України, потенційний позитивний вплив пропонуваніх змін на дієвість системи органів прокуратури, адже на тлі посилення ролі прокуратури у час воєнний вкрай потрібними є якість та результативність прокурорської роботи щодо захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Отож, функціональне призначення прокуратури України є одним з ключових напрямків реформування прокуратури України, що на основі євроінтеграційних процесів змінило підхід до функціонування органів прокуратури, проте не набуло досконалого втілення. Та наразі вирішення проблематики законодавчого визначення і практичної реалізації прокурорських функцій попереду, процес якого триває.

Література:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.10.2022)

2. Ніколайчук Г. А. Функції прокуратури на сучасному етапі реформування органів кримінальної юстиції в Україні // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2016. № 9. С. 170–175.

3. Лисаченко Є. І. До проблеми визначення поняття «підтримання державного обвинувачення» // Альманах науки. 2018. № 2 (11). С. 55-57.

4. Лапкін А. В. Проблеми формулювання функції прокуратури, визначеної пунктом 2 статті 131-1 Конституції України // Форум права. 2017. № 5. С. 213–218.

5. Горяник О. Ю. Конституційно-правовий статус прокуратури України : дис. канд. юрид. наук (доктора філософії) : 12.00.02. Київ, 2017. 194 с.

6. Стефанчук М. М. Представницька функція прокуратури: дефекти законодавства // Вісник кримінального судочинства. 2019. № 3. С. 164-175.

7. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вирішення деяких проблемних питань у діяльності органів прокуратури України». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1434223> (дата звернення: 12.10.2022)